

ARTICULI

LAMBETHANI:

Id est,

K Lambeth Articuli

- I. *Articulorum Lambethæ exhibitorum Historia.*
- II. *Articuli de Prædestinatione, & annexis capitibus à D. Whitakero Lambethæ propositi.*
- III. *Iidem prout ab Episcopis Theologisque concepti & admissi.*
- IV. *Lanceloti Andrewes τὸν πᾶν Wintoniensis Episcopi, de Synodo oblati Articulis Judicium; unà cum ejusdem Censurâ Censuræ D. Barreti, de Certitudine salutis.*

Quibus annexa est

- V. *Sententia D. Overal Theologiæ in Academia Cantabrigiensi Professoris olim Regii, de Prædestinatione & τοῖς ἐχουμένοις.*

Curâ & impensis F. G. Ecclesiæ S^{ti} Nicolai
apud Trinobantes Ministri.

LONDINI,
Typis G. D. An. Dom. 1651.

ARTICULI CAMBETHANI:

Id est

de articulis Cambethanis exhibitum
historia
de articulis Cambethanis & de
de articulis Cambethanis & de
de articulis Cambethanis & de
de articulis Cambethanis & de

de articulis Cambethanis & de
de articulis Cambethanis & de
de articulis Cambethanis & de
de articulis Cambethanis & de

de articulis Cambethanis & de
de articulis Cambethanis & de
de articulis Cambethanis & de
de articulis Cambethanis & de

de articulis Cambethanis & de
de articulis Cambethanis & de
de articulis Cambethanis & de
de articulis Cambethanis & de

LONDINI

Typis C. D. An. Dom. 1671.

Articulatorum *Lambethæ* exhibitorum *Historia.*

IN *Academia Cantabrigiensi* illustria sunt duo *Manera Theologica.* Alterum vocatur *Regium, Henricum* & Autorem præferens. Alterum à *Margareta, matre Henrici* & institutum, ab ejus nomine appellatur.

Accidit, ut eodem tempore *Theologiam* docerent in *Regio Whitakerus*, & in *D. Margareta, Petrus Baro. Whitakerus*, vir rare eruditionis (ac proinde magnum allaturus momentum, quocunque se tulisset) diu in *Patrum lectione versatus*, tandem, seu quia affinitate delapsus erat * in *Familiam Genevensibus Magistris addictiorem*, sive aliâ

* *Prima ejus uxor fuit D. Culverwelli filia, mercatoris Burdigalensis, sed Angli & Londinensis. Secunda fuit D. Fenneri relicta, illius Fenner qui tam atrociter deinceps est in Statum Ecclesiasticum Anglicanum & professione Ministerii propterea abiit.*

Historia.

quacunque de causa, totum se istis partibus dedit.

Atque inter alias sententias quæ *Calvini* & *Beze* autoritate maximè nituntur, urgere cœpit dogma *Absolute Prædestinationis*; tale scil. quod majorem hominum partem à *Christi* redemptione & gratiâ sufficienti ex intentione *Dei* & *Christi* penitus excludit. Et quasi parùm cruda esset hæc sententia, si in *Massæ corruptæ* consideratione consisteret, ipse ad *Massam incorruptam* voluit assurgere, *Augustinum* culpans hoc nomine, quòd dixisset: *Prædestinationis causam queri & non inveniri: Reprobationis verò causam queri & inveniri.* Reprobationem verò hanc factam in *massa nondum corruptâ* dicebat *Whitakerus* non esse purè negativam sed affirmationem includere. Hoc enim esse decretum & voluntatem *Dei*, quo homines tam multi in exitium ruant æternum.

At *Petrus Baro*, forsàn & antè re perpensâ, certè istis *Whitakeri* paradoxis incitatus ut in omne hoc argumentum diligentius inquireret, inter opiniones diversissimas, nullam putavit esse probabiliorem eâ, quam in *Germania Melanchion*, in *Dania Hemmingius*, in *Frisia Snecanus* defenderunt: scil. *fidei præscientiam* ordine statuit priorem *Prædestinatione*, quomodo sensisse ac docuisse

cuisse Patres veteres ante *Augustinum*, ipsumque adeò *Augustinum* priusquam cum *Pelagio* contenderet, testes faciebat ipsos Patres & *Bezam* id ipsum confitentem.

Prædestinationis controversiam sequebantur aliæ duæ (si tamen duæ dicendæ sint, cum altera alteram post se necessario trahat) 1. de amissione gratiæ 2. de certitudine ac securitate salutis. Amitti interdum fidem & gratiam justificantem statuebat *Baro*, negante *Whitakero*. Certitudinem ponebat spei ille, hic fidei, & absolutam non conditionatam.

Aperuit autem hanc suam sententiam *Baro* tum præcipuè, cum *Jonam Prophetam* interpretaretur.

Cum Professorum disputatio (ut fit) juventutem diu in partes traxisset, *Whitakerus* tandem *Londinum* profectus, *Whitgiftum* Archiepiscopum *Cantuariensem* adit: Monet concuti *Pelagiano* dogmate *Academiæ* & nimaturè obviàm eatur, apertum dissidium, nec præsentius ullum remedium, quàm ut *Theses* 9, quas ipse conceperat, *Antistitum* aliquot iudicio comprobata *Cantabrigiam* mitterentur.

Ità autem erant conscriptæ *Theses*, ut prudentiam viri facile agnosceres verborum tenore exquisito, qui posset etiam a

non mediocriter dissidentibus, pacis studio approbari, ab ipso autem facillimè postea ad suæ sententiæ confirmationem traheretur. Fit conventus *Antistitum, & Theologorum* haud magno numero, *Mense Novembri An. Dom. 1595.* & cum in tam perplexo argumento non eadem omnibus placerent, disputatur aliquandiu. Ultimo fortè die aberant unus & alter, qui à *Whitakeri* sententiâ longissimè dissidebant; ita prævalere alii. Et *Whitgiftus*, princeps ejus conventûs, etsi *Whitakeri* dogmata minimè probabat, facilitate tamen & metu discordiæ, cum suam probare aliis non posset, factus est ipse alienæ sententiæ accessio. Non tamen eisdem verbis probatæ *Whitakeri* assertiones, quibus ipse proposuit, sed ita mutatæ voces quædam & phrasæ, ut dissidentis ab ipso judicii magna vestigia appareant.

Transmissæ *Cantabrigiam* hæ *Theses*; & *Whitakerus* victorem se ferens, partâ facile sine adversario palmâ, intimum *Regine Consilii* & autoritatis in Regno primariæ Virum, * cui & in *Academia* peculiaris compete-
 bat inspectio, convenit, atque ei, quid in *Conventu* gestum sit, narrat, ipsâsq; *Theses*, ita ut ab *Episcopis* probatæ erant, ostendit.

* *D. Burl. Acad Cant. Cancell.*

At

At magnus ille vir (quâ erat prudentiâ) facile intelligens, periculosas esse definitiones in controversiis adeo deperitatis, vehementer factum hoc omne improbavit; Dixitque effecturum se ut ejus autores consilii sui poeniteret. Nec fefellit promissam fidem. *Reginam* quippe convenit, ac gravi oratione demonstrat; In his quæ ad statum religionis pertinent, per *Angliæ* leges neminem posse nisi ex autoritate *Regine*, & quidem accedente *Parlamenti* consensu, quicquam decernere: Neque id frustra institutum. Magnum enim esse in animos humanos regnum *Religionis*, & facillimè eo obtentu in partes iri & factiones. At nunc paucos *Theologos* ausos decreta facere de gravissimis quæstionibus, super quibus multis jam à seculis inter eruditissima ingenia convenire nunquam potuerit. Neque obscurum quo tenderent qui hoc impetrassent, nam eos ita existimare atque docere; Quicquid gereretur rerum humanarum, bonum id malum-ve esset, id omne constringi lege immutabilis decreti; ipsis quoque hominum voluntatibus hanc impositam necessitatem, ut aliter quam vellent homines velle non possent. Quæ si vera (inquit) sunt, *Domina Augustissima*, frustra ego aliique fideles *Majestatis* tue *Ministri*, quid in re quaque opus sit facto, quid

ex usu futurum sit & Regni & tuo, suspensa
 diu consilia versamus, cum de his quæ eve-
 niunt necessario stulta sit planè omnis con-
 sultatio. *Regina* & ipsa commota, *Archi-*
episcopum acciri jubet & (ut erat citra *Maje-*
statis dispendium festiva) *Magnas* (inquit) te
 opes congerere audio (*Whigiste*) & vis me,
 ut opinor, divitem facere. Ille quid sibi vel-
 let sermo tam inopinatus non satis intelli-
 gens, *Opes* (inquit) sunt non nimis mag-
 næ, sed tamen quantacunque sunt (*Domi-*
na) tuas crede. Tu verò (inquit *Regina*)
 officiosè tè loqui existimas, at ego quod
 offers jam meum esse *Regni* legibus con-
 tendo, incidisti enim in *Præmunire*. Tum
 de assertionibus *Lambethanis* disserere in-
 cipit. *Archiepiscopus* jam tandem videns quò
Regina tenderet, Non hanc (ait) suam *Col-*
legarumque mentem fuisse, ut quicquam sine
 publica autoritate decernerent, aut soli
Canones facerent, sed pacis consilium à
 se *Professoribus* datum, nè privata certamina
 in malum publicum erumperent. Aderant
Regina *Consilarii* qui *Whigistum* urgent
 acriter; In ipso *Conventu* peccatum, quòd
 inconsultà *Reginâ* indictus esset, & paci re-
 ètius consuli potuisse, si iudicium sibi in-
 tegrum servassent *Antistites*. Et quorsum
 missas *Cantabrigiam* *Assertiones* *Episcoporum*,
 nisi

nisi ut *Canonis* quandam præferrent speciem. Adeone molestum semel convenire *Reginam* de negotio tot per dies disceptato? Deinde ad quæstionem de *Fato* prolabantur, & dogma (ut ipsis videbatur) bonis moribus, *Relique publicæ* adversum graviter exagitant. Exitus hic fuit, ut facti inconsulti veniam precaretur *Archiepiscopus*, ac promitteret *Cantabrigiam* se scripturum, ut premerentur *Lambethanæ Assertiones*, nè quæ in publicam notitiam emanarent. Quod & præstitit. Sed multò post (ut videtur) reperitum inter *Whitakeri* Schedas, aut alibi, exemplum effecit, ut autoribus invitis hoc opus prorumperet.

Post factas has *Assertiones Baro* & in *Professione* & in sententiâ mansit; *Whitakerus* vitâ ereptus est paucis post *Lambethanum* *Conventum* diebus. *Baro* deinde elapso *Triennii* spatio (nam vetere instituto in illius *Lecturâ* triennalis est professio) *Professione* abiit, & in privata se studia recondidit.

Post illos duos, inter quos contentio orta erat, *Professor Regius* factus est eruditissimus vir *Joannes Overal*. Is hanc secutus est dicendi rationem, quæ statuit *Gratiam* sufficientem offerri singulis hominibus, & *Christum* pro singulis mortuum: In omni bono priores esse *gratis* partes, posteriores *Liberi Arbi-*

trii à gratiâ informata; sed Gratiâ operati-
modis inexplicabilibus, non tamen ad actus sin-
gulos naturalem in modum determinando: Gra-
tiam verò justificantem, cum peccatis capitalibus
ante actum pœnitentiam non consistere.

Ad Prædestinationis difficilem admodum
controversiam quod attinet, ità sibi tem-
perabat, ut nec priorem, nec posteriorem
Augustini sententiam damnaret; quippe
quas judicaret ipse non admodum hostili-
ter inter se dissidere; præsertim cùm ipse
Augustinus post ortum cum *Pelagio* certa-
men scripserit, Eadem se tunc credere quæ
olim credidisset, cùm *Manichæos* oppugna-
ret, neque tam sententiam se nunc mutasse,
quàm loquendi genus.

Quid postea regnante *Illustriss. Jacobo*
Anno 1603. in *Hamptoniensi* Curia actum
fit, edito eâ de re *D. Barlovii* libello, palàm
est. Namq; ibi *D. Reynoldus* & qui cum ipso
contra *Episcopos* constitere, inter cætera quæ
ad puritatem *Ecclesiæ Anglicanæ* pertinere
vehementer existimabant, & illud postulâ-
runt, ut *Afferiiones Lambethanæ Confessioni*
infererentur. Minimè verò hoc impetrâ-
runt, judicante *Rege*, Ejusmodi definitioni-
bus parùm ad pacem profici.

Articuli

Articuli de Prædestina-
tione & annexis capitibus à
D. Whitakero Lambethæ
propositi.

I. *Eus ab æterno præde-
stinavit quosdam ad
vitam, & quosdam ad
mortem reprobavit.*

I. I. *Causa efficiens Prædestinatio-
nis non est prævisio fidei aut per-
severantiæ, aut bonorum operum,
aut ullius rei quæ insit personis
prædestinatis, sed sola, absoluta &
simplex voluntas Dei.*

III. Præ-

10 Articuli quo sensu à Theologis admissi.

III. Prædestinatorum præfinitus
& certus est numerus, qui nec
augeri nec minui potest.

IV. Qui non sunt prædestinati ad
salutem, necessario propter peccata
condemnabuntur.

V. Vera, viva & justificans fides, &
spiritus Dei sanctificans non ex-
stinguitur, non excidit, non eva-
nescit in iis qui semel ejus partici-
pes fuerunt, aut totaliter aut fina-
liter.

VI. Homo verè fidelis, id est, fide
justificante præditus, certus est cer-
titudine fidei, de remissione pecca-
torum suorum & salute sempiter-
nâ suâ per Christum.

VII. Gratia sufficiens ad salutem
non tribuitur, non communicatur,
non conceditur universis homini-
bus.

Articuli quo sensu à Theologis admissi. II.

bus, quâ servari possint, si velint.

VIII. Nemo potest venire ad Christum nisi datum ei fuerit, & nisi pater eum traxerit: & omnes homines non trabuntur à patre ut veniant ad filium.

IX. Non est positum in arbitrio aut potestate uniuscujusque hominis servari.

Hæ omnes Propositiones aut apertè positæ sunt in Libro Articulorum, & semper in Ecclesia nostrâ approbatæ fuerunt; aut ex Articulis necessariâ consecutione deduci possunt.

Articuli

Articuli Lambethani prout à Cl. V. D. Whitakero in ipsius autographo concepti, & Episcopis alijsq; Theologis Lambethæ proponebantur.

Articuli Lambethani prout ab Episcopis reliquisque Theologis concepti sunt, & de sensu, quo admissi sunt.

I.

I.

Deus ab Æterno prædestinavit quosdam ad vitam, & quosdam ad mortem reprobavit.

dum (quosdam) Increduli, lis hic non intenditur: sed est verissimus Articulus.

II.

II.

Causa efficiens Prædestinationis non est

*Causa movens aut efficiens Prædestina-
præ-*

prævisio fidei, aut perseverantiæ, aut bonorum operum, aut ullius rei quæ insit personis prædestinatis, sed sola & absoluta & simplex voluntas Dei.

tionis ad vitam non est prævisio fidei aut perseverantiæ, aut bonorum operum aut alius rei, quæ insit personis prædestinatis; sed sola voluntas Beneplaciti

Dei. Additur in hoc secundo Articulo à Lambethanis 1° Movens. 2° Ad vitam, 3° mutatur [sola absoluta & simplex voluntas Dei] in [sola voluntas Beneplaciti Dei;] idq; non sine iustâ ratione. Causa enim movens Prædestinationis ad vitam, non est fides, sed Meritum Christi, cum Deus servandis salutem destinavit non propter fidem, sed propter Christum. Moventis vocabulum propriè Merito convenit: Meritum autem est in obedientiâ Christi, non in fide nostrâ. Additur [ad vitam;] quia licet prædestinationis ad mortem causa sit prævisio infidelitatis & impœnitentiæ, adeoque alicujus rei quæ insit personis prædestinatis ad mortem; tamen nulla est causa prædestinationis ad vitam, nisi sola voluntas Beneplaciti Dei. Juxta illud Augustini; Prædestinationis causa queritur & non invenitur; Reprobationis verò causa queritur & invenitur; [Absoluta & simplex voluntas Dei] majus quiddam.

14 *Articuli quo sensu à Theologis admissi.*
quiddam dicit, quàm sola voluntas Beneplaciti.
Nam & conditionalis voluntas est Beneplaciti,
& vult Deus nos rectè facere, si nos velimus
ejus gratiæ non deesse ; & placuit Deo ser-
vare singulos homines, si crederent.

III.

III.

Prædestinatorum præ-
finitus & certus est nu-
merus, qui nec augeri
nec minui potest.

In hoc Articulo
nihil mutatur : ve-
rissimus enim est si de
præscientia Dei in-
telligatur quæ nun-

quam fallitur. Non enim plures vel pau-
ciores servantur quàm Deus præsciverit.

IV.

IV.

Qui non sunt præde-
stinati ad salutem, ne-
cessariò propter peccata
condemnabuntur.

In hoc Articulo
nihil mutatur : ve-
rissimus enim est ;
quia statuit Deus
non remittere pecca-

ta nisi credentibus. Quòd si ita hanc *Thefin*
& priorem interpreteris, ut & peccata &
damnationem necessitate quâdam ex ipsâ præ-
destinatione deducas atque ex ea fluere ex-
istimes, apertè *Augustino, Prospero, Fulgentio* &c.
contradicis, & cum *Manichæis, Deum peccati*
autorem necesse est facias.

V. Vera

V.

V.

Vera viva & justifi-
cans fides & Spiri-
tus Dei sanctificans
non exstinguitur, non
excidit, non evanescit,
in iis qui semel ejus
participes fuerunt, aut
totaliter aut finali-
ter.

Vera, viva & justifi-
cans fides & spiri-
tus Dei sanctificans
non exstinguitur,
non excidit, non e-
vanescit, in electis
aut totaliter, aut fina-
liter. In autographo
Whitakeri verba e-
rant: [in iis qui se-

mel ejus participes fuerunt] pro quibus à
Lambethanis substituta sunt [in electis] sen-
su planè alio & ad mentem Augustini; cum
illa in autographo sint ad mentem Calvinii.
Augustinus enim opinatus est, Veram fidem
quæ per dilectionem operatur, per quam contin-
git adoptio, justificatio & sanctificatio, posse &
intercidi & amitti: fidem verò esse commune
donum electis & reprobis, sed perseverantiam
electis propriam. Calvinus autem, Veram &
justificantem fidem solis salvandis & electis
contingere. Et Cl. V. D. Overal defendit &
in Academia & in Conventu Hamptoniensi ju-
stificatum, si incidat in graviora peccata, ante-
quam pœnitentiam agat, in statu esse damnatio-
nis: ibique contraria sententia quæ sta-
tuit.

16 *Articuli quo sensu à Theologis admissi.*

tuit. *Justificatum, etiamsi in peccata graviora incidat, justificatum tamen manere, à Regiâ Majestate damnata est: Ità in hoc Articulo nihil minùs quàm Whitakeri sententia probata est.*

VI.

VI.

Homo verè fidelis, id est, fide justificante præditus, certus est, certitudine fidei, de Remissione peccatorum suorum & salute sempiternâ suâ per Christum.

Homo verè fidelis, id est, fide justificante præditus, certus est, certitudine fidei de Plerophoriâ fidei de Remissione peccatorum suorum & salute sempiternâ suâ per Christum.

Nihil hic mutatur, nisi quòd pro [certitudine fidei] substituitur vox græca [plerophoriâ] Quidam autem ex Theologis voluerunt, pro fidei plerophoriâ, reponi spei plerophoriam: verùm eorum absentia cum transfigeretur negotium, effecit ut maneret vox fidei quam scripserat Whitakerus. Voce autem plerophoriæ usi sunt, quia non designat plenam & absolutam certitudinem, qualis est scientiæ vel principiorum fidei, (cùm fides sit talium rerum, quarum non est evidentiâ vel certa scientia) sed minorem quendam certitudinis gradum, quippe cùm
etiam

etiam in judiciariis & forensibus probationibus usurpetur.

Verissimus est hic articulus, si de certitudine presentis statûs intelligatur; aut etiam futuri, sed conditionatâ. Credit enim fidelis se credere, & credit credentem servatum iri; sed non unâ omnino & eâdem certitudine: quia certitudo hæc partim nititur Dei promissionibus, qui nos tentari ultra vires non patitur; partim pii propositi sinceritate, quâ pro tempore futuro nos Deo obedientiam præstituros sanctè in nos recipimus.

Alioqui si hic sensus affingitur assertioni; Hominem certitudine eâdem, quâ Christum credit mortuum, & esse mundi Salvatorem, credere debere, se esse servandum, sive Electum, repugnaret hæc assertio Confessioni Regis Edvardi, in qua legitur; Decretum Prædestinationis incognitum est: & Augustino; Prædestinatio apud nos, dum in presentis vitæ periculis versamur, incerta est. De Civit. Dei lib. 2. cap. 12. & alibi; Iusti, licet de suæ perseverantiæ præmio certi sint, tamen de ipsâ perseverantiâ repèriuntur incerti.

VII.

VII.

Gratia sufficiens ad salutem non tribuitur, Gratia salutaris non tribuitur, non com-

non

18 *Articuli quo sensu à Theologis admissi.*

non communicatur, non conceditur universis hominibus, quâ servari possint, si velint.

[Gratiâ sufficiens ad salutem] quod erat in Whitakeri Autographo substituerunt Lambethani *[Gratiam salutarem]* ut planè appareat loqui eos de eâ gratiâ, quæ est *aëtu ultimo salutaris* sive *aëtu efficax*, seu quæ per se (non additâ novâ gratiâ) salutem operatur. Hæc quidem non conceditur, sed nè offertur universis, cum sint plurimi (utpote *Pagani &c.*) quibus *Evangelium* nec internâ nec externâ voce prædicetur. Ergo illa verba *[quâ servari possint si velint]* intelligenda sunt de potentia proximâ & immediatâ. Nam si de potentia remotiore intellexissent, frustra induxissent vocem *gratiæ sufficientis*, quæ sufficiens appellari solet, non quòd sit *efficax*, vel per se *aëtu* operetur salutem, sed quòd sufficiens sit ad salutem ducere, modò homo non ponat obicem. Et hæc Augustini & Prosperi fuit sententia, qui gratiam saltem parciorem, occultiorémque omnibus datam aiunt, & talem quidem quæ ad remedium sufficeret. Unde Fulgentius. Quòd non adjuvantur quidam à gratiâ Dei, in ipsis causa est, non à Deo.

VIII. Nemo

VIII.

VIII.

Nemo potest venire ad Christum nisi datum ei fuerit & nisi Pater eum traxerit: & omnes homines non trahuntur à Patre ut veniant ad filium.

In hoc Articulo nihil mutatum: non omnestrahuntur trahuntur ultimo. Sed qui negat omnes trahi trahuntur remotiore tollit opitulationem illam generalem, five com-

mune auxilium quo omnium hominum corda pulsari dicit Prosper. Tractum autem Theologi Lambethani non intellexerunt (cum Whitakero) determinationem physicam irresistibilem; sed divinam operationem (prout communiter in conversione hominis operatur) quæ naturam voluntatis liberam non tollit, sed ad bonum spirituale idoneam primò facit, deinde & ipsam bonam facit.

IX.

IX.

Non est positum in arbitrio aut potestate uniuscujusque hominis servari.

In hoc quoque nihil mutatum: verissimum enim est, salutem nostram esse primariò

20 *Articuli quo sensu à Theologis admissi.*
primariò non in nobis, sed à gratià præve-
niente, excitante, concomitante & subsequente
in omni opere bono; secundariò ab Arbitrio
& voluntate hominis consentiente atque ac-
ceptante. Nulla potestas est Arbitrii ad bo-
num spirituale, nisi gratia non modo tol-
lat impedimenta, sed & vires suppeditet.
Non est ergo positum in Arbitrio primitus
& potissimè; imò nullo modo in Arbitrio est
positum, ut homo quilibet quolibet mo-
mento ad salutem possit pervenire. At verò
esse aliquam aliquando in Arbitrio potesta-
tem Gratiæ subordinatam & gratiæ consentien-
tem, nemo inficias iverit, qui Augustinum
audiverit: Dum tempus est, (inquit) dum in
nostrâ potestate est opera bona facere: Et alibi,
de poenis Inferni loquens; Majus est (in-
quit) quod timere debes, & in potestate habes ne
eveniat tibi.

.XI

.XI

Reve-

in supponit ad n. si mundus sit n. si
dicitur: mundus est n. si mundus sit n. si
si quis dicitur mundus n. si mundus sit n. si
si mundus sit n. si mundus sit n. si
dicitur

Re
mul
E
Aug
rire
ind
fun
vat
tra
eis
bri
lo
fer
bu
ne

Reverendissimi & vniuersi doctissimiq;
 Patris Lanceloti Wintoniensis (qui
 ipse ejusdem pars magna fuit) de Sy-
 nodo oblati à D. Whitakero Ar-
 ticulis Judicium.

Quatuor priores Articuli de Præde-
 stinatione sunt & Reprobatione:
 Quarum illa ab Apostolo dicitur
 Ω βαθ & ! hæc à Propheta, Abyssus
 multa. Rom. 11.33. Psal. 36.6.

Ego certè (ingenuè fateor) sequutus sum
 Augustini consilium: Mysteria hæc quæ ape-
 rire non possum, clausa miratus sum, & pro-
 inde per hos 16 annos, ex quo Presbyter
 sum factus, me neque publicè neque pri-
 vatim vel disputasse de eis, vel pro Concione
 tractasse. Etiam nunc quoque malle de
 eis audire, quàm dicere. Et quidem cùm lu-
 bricus locus sit, & habeat utrinque pericu-
 losa præcipitia, cùmque loci Paulini (unde
 ferè eruitur) inter Sueroniam illa (de qui-
 bus Petrus) semper sint habitæ: cùmque
 nec multi in Clero sint, qui ea dextrè ex-
 pedire,

pedire, & perpauca in populo qui idonei illius auditores esse possint; suaderem, si fieri possit, ut indiceretur utrinque silentium; nec ita passim & crudè proponerentur à quibusque ut assolet. Certè multò magis expedire arbitror, ut doceatur populus noster salutem suam quærere in manifestis vitæ sanctæ & fideliter institutæ (quod & Petrus suadet) quàm in occultis Consilii divini: cuius curiosa nimis inspectio vertigines & scotomata generare potest & solet; ædificationem certè in angustis ingeniis vix solet. Sed tamen rogatus sententiam meam de his *Articulis*, idque à *Dominatione Tuâ* cui non parere *Religio* fuit, sic paucis respondeo.

Ad 1. quo asseritur Prædestinatio.

Esse apud *Deum* in æterna illâ suâ (sive præscientiâ dicere libeat, sive) scientiâ qui videt quæ non sunt tanquam ea quæ sunt, prædestinatos quosdam, quosdam reprobos, extra controversiam esse arbitror. *Scripturæ* verba sunt, *αὐτὸς καὶ ἀπαρτοῦς ἡμᾶς* id est, ab æterno scilicet elegisse *Deum* nos; & cùm elegisset prædestinâsse, *Eph. 1. 4. 5.* Elegisse autem ἐκ τοῦ κόσμου, de mundo, *Joa. 15. 19.* Quare non omnes in mundo elegisse, sed quosdam. Alioqui enim *Electio* non foret.

Quos

Quos verò non elegit & eligendo approbavit (ut electionis natura fert) reprobâsse. Et Scriptura verbis utitur *ἀποδοξάζειν* rejiciendi Rom. 11. 2. *ἀποδοξάζειν*, reprobandi, Heb. 12. 15.

Tantum nè utrobique par ratio videatur, & eadem prædestinandi ratio, eadem reprobandi; si hoc plenè non constet, cupere addi; *Aliter prædestinatos illos, nempe per Christum Eph. 1. 5. Aliter hos reprobatos, nempe propter peccatum.*

Ad 2. quo Prædestinationis Causa explicatur.

Verissimum Dei per Prophetam verbum est: *Tantummodo in me auxilium tuum: id est, nec à quoquam auxilium nisi à me, nec à me quicquam nisi auxilium: verissimum & Apostoli. Quis discernit? id est, à Deo solo habere nos quo à reliquis discernimur.*

Sed tamen de particula illâ [*sola voluntas Beneplaciti*] quæri potest.

Primò includatne Christum, an secludat: *id est, sitne actus prædestinandi Actus absolutus, an relatus?*

Quod ad me, existimo relatum esse: Nec ullam esse Dei *ἐὐδοξίαν ἐν ἀνθρώποις*, i. id est, voluntatem, quâ beneplacitum sit ei in hominibus, nisi in filio in quo *διδοῖται*, nec vel

24 Episc. Wintoniensis de Articulis iudicium.
ante vel sine intuitu Christi prædestinari
quonquam. Sed (ut habent Sacra Scriptu-
ra) Christum primò *πρωτὶ πάντων* præscitum,
1 Pet. 1. 2; deinde in eo nos, Rom. 8. 29.
Christum primò *ὁπρὸ δέ γε* prædestinatum, Rom.
8. 4; deinde per eum nos, Eph. 1. 5. Non au-
tem priore loco Nos, (ut nonnullis vide-
tur) posteriore Illum, & propter nos. Neque
enim prædestinari posse nos *ὡς ὁδοῖται*,
ad adoptionem filiorum, nisi in filio naturali,
neque prædestinari nos posse, ut confor-
mes simus imagini filii, nisi filius primò
statuatur, cuius imagini conformemur.
Quare & huic quoque Articulo cuperem ad-
di Beneplacitum Dei in Christo.

Deinde quæri potest secundo; Includat-ne
præscientiam Dei voluntas hæc sola Bene-
placiti, an excludat? Ego certè nullo mo-
do existimo divellenda hæc, nempe præscire
& prædestinare, sed (quod Apostoli faciunt)
conjungenda. Neque hic verò audeo præ-
cipitare sententiam meam, aut damnare
Patres, qui ferè omnes secundum prævisam
fidem, & eligi & prædestinari nos asserunt.
Id quod vel Beza ipse fatetur in 11 ad Rom.
2. edit. 2^a. Patres hic nullo modo audiendi, qui
ad prævisionem hoc referunt. In quo tamen
(ut mihi videri solet) potius de serie & ordi-
ne, quo utitur Deus in actu prædestinandi,
loquuntur,

loquuntur, quàm de causa prædestinationis. Quam seriem aliî aliter, ad suum quisque captum, solent texere: Patres in eâ mihi sententiâ videntur fuisse; Electionem nullam fore nisi ita texatur; Deum primò diligere Christum, dein nos in Christo; quod Apostolus dicit; Gratificare nos in dilectio; (Eph. 1.6.) 2º gratificatos sic, gratiâ donare & fide. 3º sic donatos atque ita à reliquis discretos eligere. 4º Electos prædestinare.

Certè Electionis hoc natura postulat, quæ nullâ omnino existente differentiâ inter eum qui eligitur & eum qui rejicitur, nec esse nec cogitari potest: sic Oecumenius ex Græcorum sententiâ, pag. 323. Εἰς τὸν αἰῶνα καὶ ὁμοῦν, ἡ δὲ ἐκείνου ὅτι καὶ ἀπορροὴ ἀντιθέσιν: ὡς οὖν καὶ ἀντιθέσιν ἑτέρον καὶ ἑτέρον εἰ μὴ τὸ αὐτὸς ἀπορροὴ. Sic Augustinus ad Simpl. 1. 2. Non tamen Electio præcedit justificationem (scil. prævisam,) sed Electionem justificatio. Nemò enim eligitur nisi jam distans ab illo qui rejicitur: unde quod dictum est, Quia elegit nos Deus ante mundi constitutionem, non video quomodo sit dicendum nisi præscientiâ.

Neque secus Scholastici: Thom. Primâ. Q. 23. Art. 4. Prædestinatio præsupponit Electionem, & Electio dilectionem. Nempe primò fecit eligendos, dein elegit, Dilexit ut daret; Elegit quæ dedit. Nec alia mihi mens

26 Episc. Wintoniensis de Articulis iudicium.

videtur Reverendissimi Eboracensis; sic enim ille. Quid in Jacobo dilexit Deus ab eterno, cum nihil boni fecisset? certe quod suum, quod ipse erat illi daturus.

Certè Apostolus ipse non veretur in negotio hoc conjungere ἰδίαν προθεσιν & προθεσιν χάριτος; atque hoc πρὸς χρόνον αἰώνιον; cum sc. προθεσιν illa χάρις non nisi in præscientiâ esse potuit, cum eterno scilicet proposito Dei, ipsam quoque gratiam quam se daturum prævidit ante tempora secularia.

Neque incommodum inde ullum, (ut mihi videtur) si Deus ut coronat in nobis dona sua, sic eligat in nobis dona sua; nempe quæ primò diligendo dedit, quo post hæc data eligeret. Atque ita cum dilectio, quæ est Actus gratiæ, quâ Deus discernit, tum Electio, quæ est Actus iudicii, quâ sic discretos seligit, utraque conservantur. Atque hoc modo manebit Electio.

Recentiorum enim series illa omnem planè Electionem tollit; quâ Deus ponitur homines nec in ullâ Massâ existentes, nec ullo modo per sua dona discretos, primo actu & eo absoluto, simul & semel, hos quidem addicere salutis, illos verò perditioni sempiternæ: Postquam additionem, quis Electioni locus esse possit non intelligo, aut quomodo illa ipsa additio Electio dici possit.

Sed

Sed hæc tota Quæstio (utî dixi) de ordine potiùs est, quo procedit *Deus* ad caput nostrum, qui ex parte cognoscimus, quàm de causâ quoad actum ipsum, qui unus est in *Deo* & simplicissimus; vel si de causâ, non de primi actûs causâ intelligi debet, sed de causâ quoad integrum effectum (ut loquuntur) in prædestinando.

Quæritur sit nè actus integralis (conceptu nostro) ex variis actibus constans, an primus ille solus? Et si plures & varii, quis ordo, quæ series actuum,

Prædestinatio quæ sine præscientiâ non potest esse, non est nisi bonorum operum. *Aug. de prædest. Sanctiorum cap. 10. Electi sunt ante mundi constitutionem, eâ prædestinatione in qua Deus sua futura facta præscivit. Idem. ibid. cap. 17.*

An quisquam dicere audebit Deum non præscisse, quibus esset daturus ut crederent? De bono perseverantiæ 14.

Ista igitur sua dona quibuscunque Deus donat, proculdubio donaturum se esse præscivit, & in suâ præscientiâ præparavit, cap. 17.

Si nulla est prædestinatio quam defendimus, non præsciuntur à Deo; præsciuntur autem, fol. 23.

Hæc igitur (dona) quæ poscit à Domino, & semper ex quo esse cæpit Ecclesia poscit, ista De-

28 Episc. Wintoniensis de Articulis iudicium.
us vocatis suis daturum se esse presciuit, ut
in ipsa predestinatione jam dederit. ib.

Ad 3. de Numero certo.

Sunt ipsa Augustini verba initio cap. 3.
de Cor. & gra. Eorum qui predestinati sunt,
ita certus est numerus, ut nec addatur iis quis-
quam, nec minuatur.

Et Ambrosius de voc. l. 2. c. ult. De pleni-
tudine membrorum corporis Christi prescientia
Dei, quæ falli non potest, nihil prodidit, & nullo
detrimento minui potest summa præcognita atque
in Christo ante secula æterna præelecta: Cer-
tissimum enim est, scientiam divinam certissi-
mam esse, nec falli posse. Novisse autem Domi-
num qui sunt ejus.

Ad 4.

Qui non est inventus scriptus in libro vite
(i.e. predestinatus) missus est in lacum ignis,
Apoc. 20. v. ult. id est, damnatus est. Dam-
natus autem proculdubio propter peccata
sua. Quis enim hoc negabit?

Atque id necessario (si sic loqui placeat;
sed necessitate ex hypothesis, non absolutâ. Id
est (ut Articulus ipse se explicat,) propter
peccata, ideoque quia peccarunt. Non au-
tem

tem ideo quia non sunt prædestinati.

Quamquam ego (quod & Patres & Scholastici sedulo faciunt) terminis his [necessitatis] & [necessario] abstinendum censerem. Et pro iis [certo] vel [sine dubio] substituenda: vitandas enim, quoad ejus fieri potest, καυπορίας.

Ad 5. de Amissione fidei & spiritus.

Certè nemo unquam dixerit (credo) Fidem in Electis finaliter excidere. Illa verò non excidit. Sed quod non excidat, hoc habere existimo à naturâ subjecti sui, non suâ; ex privilegio personæ, non rei. Atque hoc propter Apostatas, quibus vitio dari non debet, quòd excidant à fide quæ vera & viva nunquam fuit.

An vero Spiritus Sanctus ad tempus auferri aut extinguì possit, existimo quæri adhuc posse; fateor hærerem me.

De Fide.

Tu stas fide, noli altam sapere, sed time; alioquin excideris & tu; quomodo non irrisorium præceptum, si non possit excidere?

1. Cavete nè errore abducti excidatis propriâ firmitate &c.

30 *Episc. Wintoniensis de Articulis iudicium.*

2. *Videte nè quis deficiat à gratia Dei. Excidistis gratiâ, qui in lege. Gal. 5. 4.*

3. *Spiritum Sanctum tuum nè auferas à me. Psal. 51. 13.*

4. *Spiritum nolite extinguere; quomodo non irrisoria præceptiones & orationes hæc, si nullo modo excidere à firmitate fidei, aut deficere à gratiâ possimus, si nullo modo Spiritus auferri aut extinguui posset?*

Et si non sum nescius & hoc ipsum [Non posse amitti totaliter] exponi posse sic, ut in totum prorsus vel penitus amitti nequeat et si tota amittatur, id est, ita amitti, ut non sit locus revertendi unde exciderunt,

Ad 6. de Certitudine salutis.

Existimo quâ certitudine certus quis est, se verè fidelem esse, aut se fide justificante præditum, eâdem certum esse de salute suâ per Christum. Puto autem eam potius esse *exposcit* spei (de qua ad Heb. 6. 11.) quàm fidei: Et (si unâ voce exprimendum sit) *certitudo* potius quàm *certitudo*. Non enim eandem certitudinem haberi posse de eis *Enuntiatis*, quæ conditionem in se continent, quam nos præstare oportet ut veræ sint, ut [qui credit invocatur,] vel [si credas invocatur] quàm de iis quæ non sunt conditionatæ, sed *meræ*

Episc. Wintoniensis de Articulis iudicium. 31
meræ Categoriæ, ut [Deus est omnipotens]
sed minorem; quæ tamen non hæsitet, sed
assensum suum ad alteram partem contradi-
ctionis determinet.

Ad 7. de Collatione gratiæ.

Gratiam salutarem non existimo conferri
omnibus; sed offerri tamen omnibus, hoc
ipso quòd præviæ quædam ad eam dispositi-
ones non solum offerantur, sed etiam conse-
rantur omnibus; quibus illi nisi deessent,
ipsa quoque salutari gratia illis conferretur.
Tribui, communicari, concedi, si relative voces
sunt, & acceptionem implicent, verum est:
sed si relationem non includant, sed ex parte
Dei offerri; vel Deum paratum esse vel
præstò ut concedat ac communicet; sic
(existimo) omnibus tribui.

Offerri itaque & præstò esse Deum ut con-
feratur; per homines autem ipsos stare,
quòd oblata non conferatur. Non enim
gratiam nobis, sed nos illi deesse.

August. de Gen. contra Manich. l. 3. Istud
lumen non irrationabilium animalium oculos
pascit; sed pura corda eorum qui Deo credunt;
& ab amore visibilium rerum & temporalium,
se ad ejus præcepta servanda convertunt. Quod
omnes homines possunt si velint, quia illud lumen
omnium hominum &c.

Ad 8.

Verè dicitur, Neminem venire ad filium, nisi trahatur : Et, Omnes non trahi ut veniant ad filium, id est, ità trahi ut veniant : Sed & illud addendum: Quod vel non trahantur omnes, vel non sic trahantur, causam esse dissolutam ipsorum hominum voluntatem, non absolutam voluntatem Dei.

Ad 9.

Non est positum aut in libero arbitrio cuiusquam nisi per filium liberato ; aut in potestate ullius, nisi datà illi de super, servari.

Materia huius litis futura est ; Quisque ut affectus est, utque animum habet, voculam aliquam pertrahet ad opinionem suam ; si desit, supplebit de sensu suo. Ego, quod ab initio suasi, etiamnum suadeo, fidele utrinque silentium,

Atque hæc de Predestinatione & Reprobatione. Sed ità tamen, ut sententiam & hac in re & de ipsis Articulis meque ipsum per omnia Gr. Pr. Censuræ submissum velim.

Censura

Censura Censuræ D. Barreti de Certitudine salutis.

N Eminem tantâ firmitate sufful-
tum &c. ut de salute suâ debeat
esse securus. Ità D^s Barret :
Jubetur retractare sic ; Fide
justificatos &c. debere de salu-
te suâ certos esse & securos.

1 Certos non debuit addi : Non enim
negaverat ille, nec quisquam (credo) sani
cerebri. Sanè retractare non debuit quod
non asseruit, nec verbum interponi cujus in
Articulo nulla mentio.

2. Securus esse debere quemquam de salute
minùs commodè dictum. Certè verba illa
Concionatoris censuram effugere poterant :
Leviter enim immutata, verba sunt Leonis,
sic enim ille ; (Dicente namque Paulo ;
Qui stat, videat nè cadat :) Nemo est tantâ
firmitate

firmitate suffultus ut de stabilitate suâ debeat esse securus. Ser. 5. de Quadr. Sanè parcendum fuerat, si non illi, saltem Leoni.

1. Sententiam verò cur minùs probem faciunt hæc: Locus in Censurâ citatus nihil ad rem. Nempe debere justificados securos esse. Locus est, Rom. 5. 1. Fide justificati pacem habemus, erga Deum: Certè: Pacato igitur animo licet esse nobis, at non securo; quippe nec pax ipsa secura est. Nam & nobis prima cura incumbit, pax hæc ut vera sit: Multi enim sanant contritionem filia mee dicentes, pax pax, & non est pax, dicit Deus, Jer. 6. 14. & Ezek 13. 10. Deinde si vera sit, secunda cura incumbit, nè per violatas à nobis conditiones pacis, auferatur à nobis de-
nuo, Deo ipso dicente, (Jer. 16. 15.) Abstuli pacem meam à populo isto, nempe misericordiam meam &c.

Atque ut securis nobis esse non licet, quia pacem habemus; ità neque quia stamus in gratiâ, sive per fidem. Stanti enim in gratiâ curandum quod dicit Apostolus, Heb. 12. 15. Videte nè quis vestrùm deficiat à Gratiâ Dei.

Stanti autem per fidem, curandum quod idem dicit, Rom. 11. 20. Tu fide, sive per fidem stas: noli altèrùm sapere, sed time. Et quod alibi, 1 Cor. 10. 12. Qui stare se putat, videat

nè cadat. Quæ verba Apostoli ab Augustino & Bernardo usurpantur contra securitatem: Aug. de bono persever. cap. 8. Bern. Ser. 1. de Septuages.

2. Sacræ literæ nusquam securitatem snadent, quin potius eam vocem malam in partem accipiunt: Quasi enim ab eâ abstinendum sit, notantur ab Apostolo, qui eam usurpant; Cùm dicent homines, pax & securitas, superveniet iis repentinus interitus, 1 Thes. 5. 3. Quare tanquam mali ominis declinandum censeo.

3. Neque vocis ratio magis favet. Securus enim excludit curam & non hæsitacionem tantum. Revera enim curæ opponitur securitas. Atqui jubemur à Spiritu Sancto omnem curam subinferre; & cupere se dicit Apostolus (Heb. 6. 11.) ut unusquisque nostrum eandem sollicitudinem ad finem usque ostendat.

4. Rei verò ipsi (nempe securitati) repugnare videtur conditio tum vitæ Christianæ, quæ militia est; tum vitæ humanæ, quæ tentatio est super terram: quarum neutra securitatem fert, quin perpetuam potius curam & sollicitudinem, tum orandi, nè in tentationem inducamur, tum confidendi nos ipsos nè & nos tentemur: Idque etiam iis qui spirituales sunt, Gal. 6. 1.

5. Per-

5. Perpetuæ illæ Christi & Apostolorum voces, *Vigilate, Attendite, Cavete, Tene-
vas, Probate vos* &c. excutiendæ securitati
sunt omnes, non ingenerandæ. Quid enim
aliud sonant voces hæ, quàm nè sitis se-
cari? Nec voces modò sed etiam sententiæ.
Paulus: Cum timore & tremore operamini sa-
lutem vestram, 2 Phil. 14. *Petrus*; In timore
incolatus vestri tempore conversamini, 1 Pet.
1. 17. *Joannes*; Tene quod habes, nè alius a-
cipiat coronam tuam, Apoc. 3. 20. Quæ omnes
id agunt ut cum fide retineatur & timor,
nè certitudo degeneret in securitatem.

6. Certè D. Petrus cum jubet, *Satagite ut
certam reddatis electionem vestram*, ut nos eni-
ti vult ad certitudinem, ita statuere vide-
tur satagere quemque rerum suarum ut eo
tandem perveniat: Quasi is summus sit gra-
dus in vita hac, & satis sit, imò præclarè
nobiscum actum sit, si eò aspirare liceat.

7. Neque verò quoad certitudinis gra-
dum planè æquandus videtur præsentis vi-
tæ status cum statu futuræ, sed distinctio
aliqua retinenda, cum ultra securitatem ni-
hil sit. Quare sit hoc ipsum [*securitate frui*]
peculiare iis qui defuncti jam sunt, & ex-
rictior illud Apostoli cantârunt; *Absorpta es
mors in victoriam*. Nos verò hîc in terris
militantes, contenti certitudine, cedamus
gradui

gradu hoc summo securitatis, & relinqua-
mus eum Ecclesiae in caelis triumphanti quae
sola secuta est.

8. Malè autem semper successit iis qui
ità se certos autumabant ut etiam securi
fuerint. Davidi suum non movebor, Psal.
30.6. Petro suum; Et si omnes, non ego. Me-
liùs multò iis, qui ità certi ut tamen solli-
citi. Jobo: Scio quòd Redemptor meus vivit &c.
cap. 19.25. Et, Hec mihi spes repòsita est in fi-
nu meo: Et, Tamen verebar omnia opera mea,
c.9.28. Paulo; Certus sum quòd neq; mors &c.
Rom. 8.38. Et, Tamen castigo corpus meum,
nè quo modo cùm alijs pradicavero, ipse reprobus
efficiar, 1 Cor. 9.27.

9. Tamen si quod affertur de carnali &
spirituali securitate, frigidum planè sit, cùm
pari ratione, & de præsumptione, & de
superbiâ loqui liceat; nempe per *καλὰ ξεναν*
abusivè scilicet; tamen etiam si sic mollire li-
ceat, etiam atque etiam videndum est, quid
seculi nostri & populi indoles postulet istà
de redoceri; & an expediat, his præsertim
moribus atque his temporibus, frigescenti
hominum curæ atque conatui benè ope-
randi, per istiusmodi *Tbeses* frigidam suf-
fundere, & quasi certitudo parùm sit, securi-
tatem inculcare: Cùm (ut rectè Gregorius)
Securitas sit mater negligentie; cùmque non
solum

solum ex trepidatione nimia (ut in Caino)
sed sæpè etiam (ut in Saulo) ex nimia spe
desperatio.

10. Ultimò à recepto in Ecclesià lo-
quendi genere, non censeo recedendum;
qui ferè (cum Leone suprà citato) sentiunt;
Nec posse nos nec debere de salute securos esse.

Augustinus, Confil. 10. c. 32. Et nemo se-
curus esse debet in ista vita, quæ tota tentatio no-
minatur, ut qui fieri potuerit ex deteriore meli-
or, non fiat etiam ex meliore deterior.

De bono persev. c. 8. Deus autem melius
judicavit miscere quosdam non perseveraturos
certo numero Sanctorum suorum, ut quibus non
expedit in hujus vitæ tentatione securitas, non
possint esse securi.

Ibid. c. 22. Quoniam de vita æternâ, quam
filiis promissionis promisit non mendax Deus
ante tempora æterna, nemo potest esse securus, nisi
cùm consummata fuerit ista vita, quæ tentatio
est super terram; sed faciet nos perseverare in
se usque in ejus vitæ finem, cui quotidie dicimus;
Nè nos inferas in tentationem. Sic concio-
nari docet Augustinus.

Ep. 12. ad Prob. Unde mirum videri po-
t est, cùm sis securdum hoc seculum, nobilis;
dives, tantæ familiæ mater, & idè licet vidua,
non tamen desolata, quomodo occupaverit co-
ritum præcipueque vendicaverit grandi cura. Nisi
quia

quia prudenter intelligis, quod in hoc mundo & in hac vitâ nulla anima possit esse secura. Et paulò post: Nam etsi sibi quisque, nemo alteri notus est; tamen nec sibi quisque ita notus est, ut sit de sua crastinâ conversatione securus.

Chrysostomus, In verba: Si quomodo apprehendam: Dixi me in ipsum credidisse & potentiam resurrectionis ejus, & consortem passionum ejus factum esse, & conformatum morti ejus: veruntamen post ista omnia nondum securus sum. Et paulò post Hom. 7. in Ep. ad Philip. Si ergo qui tanta passus est, si qui persecutionem tulit, si qui mortificationem habebat nondum securus fuit, quid dicemus nos?

Ambrosius in Psal. 37. Nisi fortè sic intelligamus; Quod etsi innocens quisque sit, tamen securus esse non possit, cui sunt adversus gravissimos hostes quotidiana certamina.

Hilarius in Psal. 137. Nullum diem justus quisque sine metu transigit: neque anxia semper erga se fides securi temporis oilum recipit; scit enim omnes dies insidiarum sibi plenos &c.

Gregorius epist. 186. ad Gregoriam. Inutilem rem postulasti, quia secura de peccatis fieri non debes, nisi cùm jam in die vitæ tue ultimo plangere eadem peccata minimè valebis.

Bernardus epist. 107. ad Thom. Beverl: De quâ tamen perceptâ jam suimet ex parte notiâ, interim gloriatur quidem in spe, nondum tamen
in

in securitate. Bernardo enim securitas in excessu est, & opponitur timori in defectu. *Vide Ser. in Cantic. 11.*

Fideles de Prædestinatione Perseverantiæque suâ incertos esse per omnem vitam, probat *Augustinus.*

In de Corrept: & gratiâ cap. 13. initio feré,

Contra Articulos sibi falsò impositos Artic. 12.

In Epistola 107.

In de Bono perseverantiæ cap. 13. haud longè ab initio.

In de Civitate Dei, lib. 11. c. 12.

Sententia

Sententia Ecclesiæ Anglicanæ
De Prædestinatione καὶ τοῖς ἰσχυρίσιν. per
Doctorem Overallum, Theolo-
giæ Cantabrigiæ Professore[m],
exposita.

C A P. I.

De Prædestinatione.

A sententia Confessionis nostræ
Anglicanæ Articulo decimo
septimo patet. “Æternum
“prædestinationis proposi-
“tum de electis in Christo
“servandis ita docendum esse, ut interim
“promissiones divinas sic amplectamur,
“quemadmodum nobis in sacris literis
“genera-

generaliter sunt propositæ, & eam Dei
 voluntatem sequamur, quam habemus
 in Dei verbo disertè revelatam:] qui-
 buscum media necessaria & efficientia tam
 internæ gratiæ, quàm externi verbi ad pro-
 missiones Dei acceptandas & voluntatem
 faciendam annexa intelligantur ex vi fe-
 deris Evangelici, quod spiritus, non litera
 nudæ ministerium est juxta illud *Leoni*:
Qui instat præcepto, præcurrit auxilio; Unde
 sub generali promissione & præcepto tutò
 quisque potest indubiâ fide se includere, &
 cum certâ spe ac fiduciâ ad thronum gra-
 tiæ accedere, verèque cognoscere, si non
 confidat Deo promittenti ac mandanti ob-
 sequatur, suam culpam esse, non Dei: idque
 per negligentiam suam, non gratiæ divinæ
 defectum accidere, nè incidat in illud *So-
 lomonis Prov. 19. Stultitia hominis pervertit
 viam ejus, & contra Deum indignatur in corde
 suo. Quod Augustinus sæpe commemoravit
 in eam sententiam. Sic ergò promissis præ-
 ceptisque divinis in sua justâ generalitate,
 cum debitis sibi mediis auxiliisque suppo-
 sitis, conjungendum cum iisdem Articulus
 noster judicavit æternum illud Dei Propo-
 situm de his quos in Christo elegit liberan-
 dis & salvandis, ut ità principium salutis
 nostræ ab æterno divinæ electionis con-
 stante*

stante proposito, non temporali humanæ electionis incertâ lubricitate petatur, & gratia Liberi Arbitrii *dux* non *pedisequa* fiat, & vis omnis atque virtus, tam *pii affectus* quàm *boni operis*, tam *fidei* quàm *perseverantiae* non ab humanæ voluntatis liberæ incertâ cooperatione, sed divinæ gratiæ efficacitate proficiatur, ut totum *Deo* detur, & omnis qui gloriatur in *Domino* gloriatur.

Istis utrinque constitutis *Ordo* divinæ Prædestinationis nostræ in Articulo 17° iste videtur intentus; *Deum* præscium lapsus generis humani ad remedium ejusdem ex suâ misericordiâ filium mittendum decrevisse, in eoque salutis conditionem statuisset; tum ad eam in animis hominum producendam necessaria & sufficientia media & auxilia omnibus generatim secundum *magis* & *minus* ordinasse, quæ magis speciatim his quos in *Christo* elegit ex reliquo hominum genere, majoris & abundantioris gratiæ largitate, pro suo beneplacito, cumlaret, quibus hi ad fidem, perseverantiam & æternam salutem certissimè perducantur, & reliqui nihil habeant quod conquerantur, & ostendatur quid possit tum liberum hominis arbitrium sub gratiæ

tia communis & sufficientis auxiliis sibi relictum, tùm specialis & efficacis gratia beneficium, his quibus Deo placuerit impensum; Itã non tantùm de primo homine, sed reliquis etiam consequentibus vera est sententia *Augustini*: Sic Deus Dominusque omnium ordinavit angelorum hominumque vitam, ut in ea primùm ostenderet quid posset liberum eorum arbitrium, deinde quid sue gratia beneficium, justitiæque judicium. Sic Deus servator est omnium hominum, sed maximè fidelium; quã sententiã *Apostolicã* totam hanc causam *Prosper* terminandam judicavit.

C A P. II.

De morte Christi.

DE morte *Christi* tam plana est & ubique sibi constans *Ecclesie* nostræ sententia; pro omnibus omnino hominibus, sive pro omnibus omnium hominum peccatis *Dominum* nostrum *Jesum Christum* mortuum esse, ut mirandum sit ullos ex nostris ausos esse id in controversiam vocare.

“ Artic. secundo: *Christus* verè passus est,
 “ crucifixus, mortuus & sepultus, ut Pa-
 “ trem nobis reconciliaret, essetque hostia
 “ non tantùm pro culpâ *Originis*, verùm
 “ etiam pro omnibus *actualibus* hominum
 “ peccatis.

“Artic. 7° Tam in veteri quàm in novo
 “Testamento per Christum, qui unicus est
 “Mediator Dei & hominum, Deus & ho-
 “mo, æterna vita humano generi est pro-
 “posita.

" Artic 15° Christus venit ut agnus abs-
" que macula, qui mundi peccata per im-
molationem

“molationem suū semel factam tolleret.

“Artic. 31 Oblatio Christi semel facta

“perfecta est redemptio, propitiatio & sa-

“tisfactio pro omnibus peccatis totius

“mundi tam *originalibus* quam *actualibus*.

Idémque habetur & in *Catechismo* communi, ut sensus planissimus secundæ parti *Symboli* in qua unicuique credendum proponitur in *Deum filium*, qui se & totum genus humanum redemit, juxta *Symbolum Nicænum*, *Qui propter nos homines & nostram salutem descendit &c.*] Et in multis locis publicæ nostræ *Leiturgie*; ut in *Consecratione Eucharistie*: *Deus qui dedisti nobis unicum tuum filium Jesum Christum pro nostra redemptione mortem in cruce pati, ibique unicā oblatione quā sese semel obtulit perfectum, plenum & sufficiens sacrificium, hostiam & satisfactionem integram faceret pro peccatis totius mundi*] Et singulis ministratur his verbis. *Corpus Domini nostri Jesu Christi pro te traditum; sanguis pro te fusus conservet animam tuam &c.* Igitur mors Christi in se spectata sufficiens est pretium pro omnibus hominibus, si fuisset pro omnibus data; sed scriptura simpliciter dicit; *Deum dedisse filium pro mundo*, & conditionem ponit non de morte Christi, sed de fide hominis & salute inde conditionaliter secuturâ; sic datum esse fili-

um ut si homines in eum credant, serventur : sed siue credant siue non credant, *Deus* dedit pro iis filium, & in eo sub *conditione fidei* salutem proposuit ; ut autem hanc conditionem homines præstent, *Deus* & verbo præcipit, & facto per *Spiritus Sancti* gratiam excitat & adjuvat, ut in hominibus non in *Deo* causa sit, si non crediderint : sicut contra si crediderint, id divinæ gratiæ non humano virtuti tribuendum. Unde elucet divinæ voluntatis ac intentionis fuisse, ut *Christus* pro omnibus moreretur, quamvis non omnes inde per suam incredulitatem & impenitentiam fructum salutis percipiant. Sed sunt etiam quidam effectus ejus qui ad omnes redundant, ut communis *vocatio* ; non tantum externi verbi sed etiam interne gratiæ admonitiones & excitationes, & postremo generalis omnium *resurrectio*. Nam ex eo quod *Christus* per suam mortem & resurrectionem mortem vicit & resurrexit, omnes ex morte resurgent, sicut ait *Apostolus*, ut in *Adam* omnes moriuntur, sic in *Christo* omnes resurgent : Eadem ratione *Dominium* sibi in omnes homines, quia pro omnibus mortuus est, *Christus* acquisivit, ut *S. Paulus ad Rom. 14. & 2 Cor. 5.* monstravit ; Quæ loca eum pro omnibus simpliciter mortuum esse

satis arguunt; ut ità tam generalis promissio salutis omnibus si crediderint, communisque gratiæ sufficientia, tum etiam specialis electionis propositum, gratiaque perseveranter efficacia, præscientia & præparatio in eodem Christo, ejusque morte ab æterno prævisâ fundentur. Atque ex latere Christi in cruce morientis non tantum sacramenta Ecclesiæ, sed omnia etiam salutaria bona fluxisse intelligantur: Tamque clara hæc sententia est in scripturis, ut Calvinus, qui alioqui rigidior de prædestinatione sententiam sequitur, eos ipsos locos quos alii ad minuendam Christi mortis amplitudinem arripuerant (in quibus dicitur, *mortuus pro multis*) ubique interpretetur de omnibus: Sic in 9 ad Hebr. Multos dicit pro omnibus; sicut ad Rom. 5. Certum quidem est non omnes ex morte Christi fructum percipere, sed hoc ideo fit, quia eos impedit sua incredulitas. Quæ verba satis clarè communi sententiæ favent. Itaque non est negandum ex nimis alto & rigido conceptu prædestinationis occultæ hoc quod tam clarum est, Christum esse mortuum pro omnibus, sed potius ex hoc tam aperto illud secretum ità explicandum, ut cum isto verè possit consistere, quod vulgato Scholæ dicto satis rectè traditum erat; Christum pro omnibus

nibus mortuum esse sufficienter, pro electis & credentibus efficaciter, nisi iste corrupissent exponentes per hypotesin; Fuisset mors Christi sufficiens pro omnibus, si Deus & Christus ita intendissent.

CAP. III & IV.

De libero Arbitrio & gratia cooperatione.

DE libero Arbitrio & Gratiâ brevis est Ecclesie nostræ definitio Articulo decimo proposita in his verbis: Ea est hominis post lapsum Ade conditio, ut sese &c. In quibus verbis homini in statu lapsus sive peccati tam vires quàm merita negantur ad bonum spirituale, id est, ad se convertendum vel præparandum ad fidem & invocationem Dei &c. Ubi nihilominus supponitur Art. 1° hominem in naturalibus & civilibus liberum arbitrium habere, & vires suas naturales atque opera in eo genere bona, quibus tamen ad fidem & bonum spirituale se convertere & præparare non possit.

30 *De libero Arbitrio & gratia cooperatione.*

possit. 2° Necessitas gratiæ indicatur ad pietatis opera faciendā, quia absque gratia Dei, ad pietatis opera faciendā nihil valeamus; ubi item significatur, etiam ad opera pietatis faciendā (gratiā Dei suppositā) nos aliquid posse & valere. 3° Unde datur & habeatur hæc gratia, viz. Gratia Dei quæ per Christum est. 4° Quomodo gratia operatur, viz. præveniendū nos ut velimus, & cooperandū dum volumus. Prævenit autem nos gratia ut velimus, illuminando mentem & voluntatem inspirando, piāsque cogitationes & bona desideria immittendo, & cor fidei affectionibus imbuendo. Ideo bonum opus non facimus, quia aut latet quod bonum est, aut non delectat, ut explicat *Augustinus*. *Ignorantia & infirmitas*, inquit, *vitia sunt quæ impediunt voluntatem ne moveatur ad opus bonum faciendum aut abstinendum ab opere malo*; ut autem innotescat quod latebat, & suave fiat quod non delectabat, Gratia Dei est necessaria, quæ adjuvat hominum voluntates, quæ etiam ut non adjuventur in ipsis itidem causa est, non in Deo. Cooperatur autem non tantum concurrente, sed etiam dirigendo & protegendo, corroborando & adjuvando: nam conatus nostri ad bonum nulli sunt, si non per gratiam prævenientem exci-

excitentur, & *cassi* sunt si non per gratiam
cooperantem adjuventur, ut ait *Bernardus*, lib.
de gratia & lib. arbitrio. In quo tamen utro-
que actu gratiæ, liberum arbitrium non
tollitur. sed perficitur: nam ut ait idem
Bernardus: *Epist.* 46. ad *Valentinum*. Si
non sit liberum arbitrium non est quod salvetur;
si non sit gratia, non est unde salvetur. Et *Augu-*
stinus: Si non sit liberum arbitrium, quomodo
Deus iudicat mundum; si non sit gratia, quo-
modo saluat mundum. Adde hic illud *B. Profs-*
peri lib. 1. c. 1. de vocatione Gentium. Si tolli-
tur voluntas, ubi ipsa est origo verarum virtu-
tum; si tollitur gratia, ubi est ipsa bonorum causa
meritorum. In quibus omnibus de operati-
one gratiæ irresistibili nullum verbum: nam
quamvis gratia sapissimè certè & infallibili-
ter operetur, ubi operatur secundum propo-
situm Electionis æternæ; certumque sit con-
stare, suppositâ præscientiâ & præparatione di-
vinâ finis propositi consequendi Decretum,
tamen in his nec per vim irresistibilem ope-
ratur, sed salvâ sub gratiæ auxiliis arbitrii
libertate; & in aliis plurimis, positâ gra-
tiæ præventionē, eventum habet suæ liber-
tati permissum. Denique sic in *Articulis*
nostris, multisque publicæ *Leiturgiæ* locis,
Gratiæ necessitas astruitur, ut tamen sub
gratia, voluntas libera relinquatur, sine

quâ frustrâ leges, præcepta, consultationes, conditiones, exhortationes, admonitiones, promissiones, comminationes, laudes & vituperia, præmia & poenæ proponerentur, omnisque curæ & diligentiae studii, consilii, & laboris ratio tolleretur. Ità nec *nihil* nec *nimum* libero arbitrio tribuetur, nec ex una parte, cum gratia irresistibilis defensoribus, *liberum arbitrium*, non modò ante gratiam, sed etiam sub gratia negabitur & evacuabitur; nec ex altera parte, *Gratiae salutaris* efficacitas ab arbitrii virtute & libertate devorabitur; sed concessio gratiae divinae principatu, humana voluntas ut pedisequa, libera tamen pedisequa, liberèque gratiae obsequens, adjungetur; per quam *Gratiae prævenientis* monitionibus excitata, & affectionibus præparata & viribus roborata & adiuta, homo & liberè & libenter Deo cooperetur, nè gratiae Dei in vanum recipiatur.

CAP. V.

De Perseverantia Credentium:

DE perseverantia sententia Ecclesiæ nostræ proponitur Articulo decimo sexto. Posse homines post acceptum Spiritum Sanctum à gratia datâ recedere, atque peccare denuôque per gratiam Dei resurgere ac resipiscere; ideôque illos damnandos esse, qui se, quando hîc vivunt, ampliùs non posse peccare affirmant, aut verè resipiscenribus veniæ locum denegant.

Ubi primùm, Peccatum de quo hîc agitur, per quod à data gratiâ receditur, in principio Articuli nostri, Mortale peccatum voluntariè perpetratum dicitur; nam præcedens Articulus 15 de quotidianis & communibus peccatis tractat, quæ omnibus regeneratis communia sunt, in quibus offendimus omnes, salvâ tamen gratiâ, nec ab ea recedentes. Hîc autem 16 Articulus, De peccato mortali, per quod post Baptismum & Spiritum Sanctum acceptum, à gratia datâ receditur, donec per pœnitentiam restitutio

54 *De Perseverantia Credentium.*

tutio fiat. Ubi damnantur qui hoc peccatum non posse committi post acceptum *Spiritum Sanctum* affirmant, ut *Jovinianus*; aut pœnitentibus remittendam in Ecclesia negant, ut *Novatianus*. Sed nihil hic de *tali* aut *finali* defectione à gratia explanatum est.

Sed in *Homiliis de Periculo defectionis à Deo*, quæ eodem tempore Ecclesiis nostris in *Libro Homiliarum* præscriptæ sunt, satis significatur; *Posse homines post gratiam acceptam deficere ab eadem & perire*; ideóque diligenter contra hanc defectionem excitantur & armantur; Et in *Administratione Baptismi* pro certo affirmatur, & peccatum *Originale* infantibus baptizatis remitti, & eos verè regeneratos esse, ex quibus tamen pòst multi prorsus deficient.

Verùm proximus Articulus 17 *Elektos & prædestinatos*, ab hoc periculo eximit, docens; *Deum constanter decrevisse eos liberare & salvare*, sed simul indicat; *Prædestinationem esse Decretum Consilii divini nobis occultum* donec per fructus ejus annexâ serie confertos patefiat; quod non statim in omnibus credentibus fit, ideóque non facillè de *Electiōe* præsumendum, nec *Prædestinationem* nisi piis conferendam, his solis qui verè pii sunt, & sentiunt in se vim *Spiritūs*

ritus Sancti facta carnis mortificantem, ut Augustinus & Prosper docent. Qui in charitate radicati & confirmati fuerint, cum vera consolatione possunt de Electione divina cogitare, fidemque de salute per Christum consequendâ stabilem habere, juxta definitionem in Gratiano & Lombardo ex Patribus collectam; Inchoatam charitatem eam esse quæ amittitur, non radicatam aut perfectam, juxta illud Apostoli, Perfecta Charitas foras ejicit timorem. Itaque ex una parte, nec omnibus etiam verè regeneratis ac credentibus certa salus addicenda, nec eisdem omnibus, quantoscunque in pietate & fide gradus fecerint, incerta salus relinquenda, sed his qui solidè in fide & charitate radicati fuerint, ut Electis & Predestinatis, certa perseverantiæ fiducia & spes firma salutis tribuenda.

Certè sententia illa, de qua tantopere pugnatur; De certa perseverantiâ eorum omnium qui semel crediderint ac regenerati fuerint, nullis unquam Veteris Ecclesiæ Patribus probata fuerat, sed ab omni Antiquitate rejecta, & perpetuâ omnium temporum experientiâ nimium refutata, & non nisi hoc ultimo seculo nata, & ex emulatione, quæ Zuinglio sociisque ejus cum Lutero intercessit, in Ecclesiam introducta.

Hac D. Overal.

ERRATA.

PAG. 10. & 11. loco tituli reponere : Articuli Lambetha propositi. p. 16. l. 16. dele fidei. p. 18. l. 19. post Ergo adde, & p. 17. l. 6. post iri, adde : Credit etiam perseveraturum se.

Nota ad pag. 6. lin. 3. in pramunire. Est Præmunire lex Angliæ vetus, à Richardo, ut creditur, Secundo facta, quæ vetat Ecclesiasticos homines plius sibi auctoritatem arrogare, quam Regni moribus ipsis debeatur ; hæc addidit pœnâ, ut qui contra faxit carceri mancipetur, quamvis Principi placeat ; bona Fisco addicantur.

